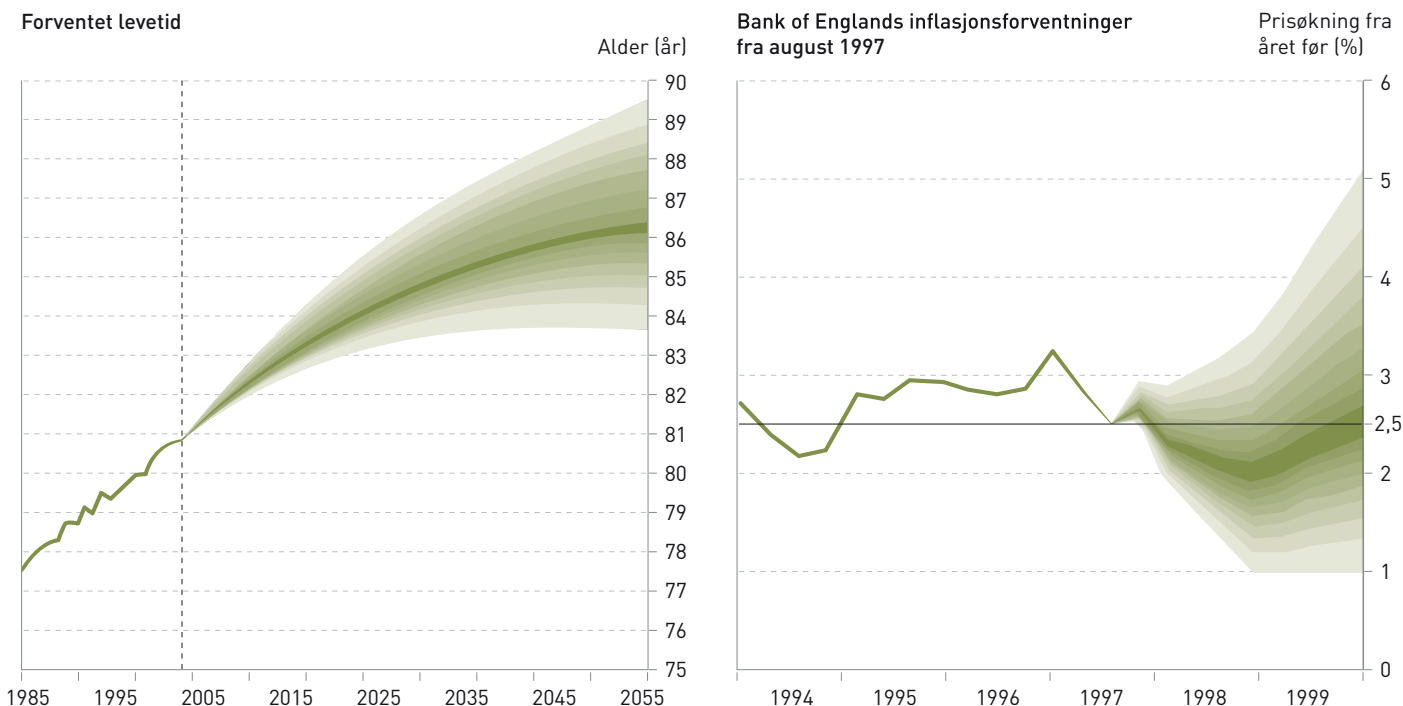

Viftediagram

Fremtiden er vifteformet.

Viftediagrammet viser kjente verdier som en strek og en sannsynlighetsdistribusjon for fremtidige verdier i vifteform. De mest sannsynlige fremtidige verdiene har mørkest farge, utfall med avtakende sannsynlighet vises med gradvis lysere farger. Bygd på Dowd og medarbeidere (6) og på Britton og medarbeidere (3)

Tidsskriftet oppmuntrer til bruk av gode illustrasjoner – det øker lesbarheten og formidler informasjon på en effektiv måte (1, 2). En type figur som har vært lite benyttet er «fan chart». Et slikt diagram består av en tidsserie som viser tidligere observerte data samt en antatt sannsynlighetsdistribusjon for fremtidige hendelser.

I tillegg til å angi et enkelt «mest sannsynlige utfall» i fremtiden viser altså et slikt diagram probabilistisk tilleggsinformasjon. Informasjonen om usikkerheten rundt det mest sannsynlige utfallet gir et bedre grunnlag for å fatte beslutninger.

Uttrykket «fan chart» til å beskrive et slikt diagram ble visstnok først benyttet av Bank of England i 1997. Banken bruker slike diagrammer for å beskrive antatt fremtidig inflasjonsrate (3, 4). Samme type figur kan også være nyttig innen medisinen, for eksempel for å vise usikkerheten i projeksjoner for forventet levealder (5, 6).

I engelsk-norsk-ordbøker oversettes det engelske ordet «fan» med vifte (7). Den mest naturlige norske oversettelsen av «fan chart» er derfor «viftediagram». Navnet passer – diagrammet ser rett og slett ut som en vifte. Et Google-søk tyder på at ordet viftediagram er lite benyttet på norsk. Unntak er én enkelt omtale av en annen type tidsserie

(8), en type familietre som anvendes innen genealogien (9) og tekniske beskrivelser av vifter. Ingen av disse figurene har som hovedmål å vise usikkerheten forbundet med å forutsi fremtidige hendelser.

Bertrand Russell (1872–1970) skal ha sagt «Not to be absolutely certain is, I think, one of the essential things in rationality» (10). Tall presenteres ofte som fakta, men med estimater og prediksjoner kan usikkerhet ikke unngås. Synliggjøring av denne usikkerheten er god kommunikasjon og fortjener økt oppmerksomhet i fremtiden. Viftediagrammet er én mulighet.

Jeg takker Erlend Hem for gode innspill.

Erlend T. Aasheim
erlend.aasheim@legeforeningen.no

Erlend T. Aasheim (f. 1974) er lege med ph.d. innen ernæring og en mastergrad i folkehelse fra University of Cambridge.
 Ingen oppgitte interessekonflikter.

Litteratur

1. Lunde S. Mer enn tusen ord. Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 924–5.

2. Forfatterveiledningen. Tidsskrift for Den norske legeförening. <http://tidsskriftet.no/Innhold/Forfatterveiledningen/Manusutforming/Figurer-og-tabeller> [24.10.2012].
3. Britton E, Fisher P, Whitley J. The Inflation Report projections: understanding the fan chart. I: Bank of England Quarterly Bulletin 1998; 30–7. www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/quarterlybulletin/qb9801.pdf [20.10.2012].
4. Wikipedia. Fan chart (time series). Sist modifisert 9.8.2012. [http://en.wikipedia.org/wiki/Fan_chart_\(time_series\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fan_chart_(time_series)) [20.10.2012].
5. King MA. «What Fates Impose: Facing Up to Uncertainty» Eighth British Academy Annual Lecture, Delivered to the British Academy London, 1.12.2004. www.bis.org/review/r041206a.pdf [20.10.2012].
6. Dowd K, Blake D, Cairns AJG. Facing up to uncertain life expectancy: the longevity fan charts. Demography 2010; 47: 67–78. <http://ukpmc.ac.uk/articles/PMC3000008/> [20.10.2012].
7. Henriksen P, Haslerud VCD. red. Engelsk stor ordbok. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2001: 339.
8. Kristiansen JE. Visualisering av statistikk: fra tabell til diagram. Oslo: Statistisk sentralbyrå, 2002. www.ssb.no/emner/00/90/notat_200247/notat_200247.pdf [20.10.2012].
9. Wikipedia. Family tree. Sist modifisert 7.10.2012. http://en.wikipedia.org/wiki/Family_tree [20.10.2012].
10. Wikiquote. Talk: Bertrand Russell. Sist modifisert 25.6.2012. http://en.wikiquote.org/wiki/Talk:Bertrand_Russell [24.10.2012].

Mottatt 24.10. 2012, første revisjon innsendt 7.11. 2012, godkjent 27.11. 2012. Medisinsk redaktør Raida Ødegaard.